

ÅRSBERETNING 2023

1. Opplysninger om virksomheten

Helgelandssykehuset HF ble stiftet 18.12.01. Helgelandssykehuset HF har ansvar for spesialisthelsetjenesten på Helgeland som omfatter 18 kommuner med et totalt folketall på 77.696.

Hovedkontoret ligger i Sandnessjøen. Hovedvirksomheten som er knyttet til somatikk, psykisk helse og rus er lokalisert til Mo i Rana, Mosjøen og Sandnessjøen. I tillegg er det desentral virksomhet i Brønnøysund.

Foretaket er 100 % eid av Helse Nord.

Visjon og verdigrunnlag

All virksomhet i Helgelandssykehuset er tuftet på verdiene kvalitet, trygghet, respekt og lagspill. Verdiene skal prege måten sykehuset møter pasienter, pårørende, ansatte og samarbeidspartnere.

Overordnede styringsmål

Styrets hovedstrategier for virksomheten i 2023 er nedfelt i budsjettdokumentet for helseforetaket, herunder drifts- og investeringsrammer. Budsjett 2023 har vært lagt opp slik at det svarer ut Oppdragsdokument 2023 fra Helse Nord RHF til Helgelandssykehuset på best mulig måte, da dette er vårt ledende styringsdokument. Det er i Årlig melding gjort rede for resultatene for måloppnåelse og gjennomføringen av de enkelte punktene i oppdragsdokumentet.

Helgelandssykehuset har også i 2023 hatt prioriterte innsatsområder for å ivareta Helse Nord RHF's styringsmål, samt styringsmål og hovedmål gitt av helseministeren. Arbeidet med kvalitet og pasientsikkerhet er i tråd med forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Faglige prioriteringer er i tråd med regionale fagplaner og i tråd med regional utviklingsplan. Gjennom mål om styrking av spesialistressurser og oppgavedeling har Helgelandssykehuset hatt som mål å gi et tilbud til flere pasienter i eget foretak. Helgelandssykehuset har mange oppgaver med videreutvikling av kvalitet og pasientsikkerhet, samt effektiv drift. Noen av disse fremstår som særlig krevende. Dette gjelder ikke minst driften i eksisterende bygningsmasse med store vedlikeholds- og tilpasningsbehov og drift med akuttfunksjon i sykehus på tre ulike lokalisasjoner.

Redegjørelse for forutsetningen om fortsatt drift

I årsregnskapet er forutsetningen om fortsatt drift lagt til grunn da det etter styrets oppfatning ikke er forhold som tilsier noe annet. Det vises i denne sammenheng til § 5 i helseforetaksloven som fastslår at helseforetak ikke kan slås konkurs.

Forsikring

Det er ikke tegnet forsikring for styrets medlemmer og daglig leder for deres mulige ansvar overfor foretaket og tredjepersoner.

2. Virksomheten i 2023

Økonomi

På lik linje med de andre foretakene i Helse Nord, har den økonomiske utviklingen i helseforetaket gjennom året blitt stadig mer utfordrende. Vi har kun delvis klart å realisere de forventede tiltakseffektene. Helgelandssykehuset HF har over år hatt en økende kostnadsvekst og et tiltaksarbeid som har vært, og er, mer og mer krevende. På tiltakssiden har det tidligere år vært gjort et godt arbeid, og man må nå konstatere at de lettest oppnåelige gevinstene er hentet ut. Større grep for å sikre bedre økonomi er krevende og er et langsiktig arbeid med mange involverte parter. Foretakets Utviklingsprosjekt 9,10 og 11 samt Helse Nord sitt endring og omstillings prosjekt, er tiltak for å bedre fremtidige økonomiske utfordringer.

Prosjekt Nye Helgelandssykehuset

Prosjekt Nye Helgelandssykehuset ble med bakgrunn i den økonomiske situasjonen i Helse Nord RHF og underliggende helseforetak, stilt i bero (Helse Nord RHF's styresaker 97-2022 og 127-2022). Dette medfører en forskyvning av mulig ferdigstillelse av prosjektet. Ny beslutning fra Helse Nord RHF er også avhengig av at Helgelandssykehuset kan skaffe bærekraft selv for å igangsette investeringene.

Samiske helsetjenester

Helgelandssykehuset har ansvar for spesialisthelsetjeneste for den sørsamiske befolkningen og følger en styrebehandlet handlingsplan. I dette arbeidet står en koordinator for spesialisthelsetjenester/samisk koordinator i en 50% stilling sentralt. Koordinator skal bistå ansatte i Helgelandssykehuset med å forstå den samiske kultur bedre og iverksette tiltak jfr. regional handlingsplan.

Pasientbehandling

Somatisk virksomhet

I inngangen til 2023 hadde helseforetaket lange ventelister og mange fristbrudd. Dette hadde sammenheng med etterslep etter covid-19 situasjonen, men også mange vakante stillinger. Utover i 2023 forverret situasjonen seg med økte ventelister og et rekordhøyt antall fristbrudd. Situasjonen var mest krevende på ettersommeren. Det har i siste del av året vært jobbet godt innen flere fagområder med en egen handlingsplan for å ta igjen dette etterslepet, noe som har forbedret situasjonen betydelig. I inngangen til 2024 var tallene omtrent slik de var ved inngangen til 2023 (og tallene reduseres fortsatt). Det er fortsatt et stort behov for å ha fokus på dette i 2024.

Målt i antall episoder hadde Helgelandssykehuset likevel et høyt aktivitetsnivå som var 3,1 % høyere enn plan og 3,9 % høyere enn året før. Målt i DRG-poeng var aktiviteten 4,2 % over planlagt aktivitet.

Psykisk helsevern

Innen psykisk helsevern har det vært en mindre økning i aktivitet i 2023 i forhold til 2022 (1,2 %), men langt under plantallene (-9,9 %). Også her har det i 2023 vært en mindre økning på ventelister og fristbrudd i løpet av 2023 som man nå har kontroll på i slutten av året.

Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

Poliklinisk aktivitet i TSB er i 2023 på samme nivå som året før.

Ventetid og fristbrudd

Gjennomsnittlig ventetid for avviklede var 82 dager i 2023, en økning på 14 dager fra 2022. Denne økningen skyldes hovedsakelig redusert kapasitet innen noen fagområder pga. vakante stillinger samt fortsatt etterslep knyttet til covid-19-situasjonen. Somatikk hadde lengst ventetid i 2023 med et gjennomsnitt på 84 dager, en økning fra 69 dager året før. Innen Psykisk helse for barn og unge (PHBU) var ventetiden omtrent uforandret med 56 dager sammenlignet med 58 året før. Ventetiden i Psykisk helse for voksne (PHV) var 46 dager i 2023 sammenliknet med 40 dager året før, mens ventetiden innen tverrfaglig spesialisering rusbehandling (TSB) var 34 dager sammenlignet med 28 året før. Det arbeides med å redusere ventetiden i helseforetaket for å igjen nå målet på 50 dager, samt fortsette arbeidet med å hente inn etterslep knyttet til covid-19.

Antall fristbrudd hadde i 2023 en økning fra 713 ved starten av året til maksimalt 1378 ved slutten av august. Årsakene har vært de samme som for økt ventetider innen somatikk. Det er imidlertid iverksatt en handlingsplan for fristbrudd og ventelister som har medført en reduksjon i ventetider mot slutten av året og en reduksjon i antall fristbrudd til 990 ved slutten av året, og reduksjonen fortsetter.

Helsefellesskap

I 2023 ble det arbeidet aktivt med kommunene for å etablere Helsefellesskap Helgeland. Nødvendige avtaler, handlingsplan og vedtekter ble utarbeidet og Helsefellesskap Helgeland ble etablert den 4. mai 2023. 17 kommuner på Helgeland har godkjent helsefellesskapet sammen med Helgelandssykehuset. Det er opprettet et felles sekretariat for helsefellesskapet. Helsefellesskap Helgeland fokuserer på ivaretagelse av prioriterte pasientgrupper, fremme kompetanse, rekruttering, stabilisering, innovasjon og bruk av moderne teknologi for helhetlige pasientforløp.

Brukermedvirkning

Brukerutvalget ved Helgelandssykehuset er aktive i flere utvalg og prosjekter og har en observatør i styret for Helgelandssykehuset HF. Helgelandssykehuset har også etablert et ungdomsråd. Brukererfaringer innhentes systematisk i tjenesteutviklingen, både gjennom oppnevning av medvirkere til prosjekter og gjennom forespørsler til brukерutvalget.

Det brukes en samarbeidsmodell for å sikre at brukernes kunnskap involveres i planlegging, gjennomføring og evaluering av lærings- og mestringsvirksomhet. I løpet av 2023 har ulike

brukere med erfaringskompetanse vært involvert i mange LMS-kurs, i tillegg til Mestringstreff gjennomført i samarbeid med kommunene.

Forskning og innovasjon

Handlingsplanen for FoI-strategi var ny i 2022 og videreført i 2023. Ett av målene er at FoI implementeres i daglig drift i klinikkene. Klinikkeforankrede innovasjonsambassadører og forskningsutvalgsmedlemmer er rekruttert som kulturbærere. Det er laget oppdaterte nettsider og DocMap-prosedyrer for å starte opp og gjennomføre forskning. Webinarer innen FoI på fredager støttet opp om kunnskapsformidling. Det er avholdt skriveseminar for forskere i juni, samt Helgelandssykehusets forskningskonferanse og Forskningskurs i Mosjøen med både interne og eksterne deltakere i oktober 2023. Innovasjonsambassadører har fått tilbud om kurs i *Helseinnovasjon i praksis* ved Nord Universitet. Som en del av kulturbygging, er det arrangert prisutdeling av Helgelandssykehusets innovasjonspris 2021-2022 og Helgelandssykehusets forskningspris 2021-2022.

Vi har de tre siste årene satt interne rekorder i mottatt publiserings- og forskningspoeng fra Helse og omsorgsdepartementet. Det er også en tilsvarende økning i innovasjonspoeng på Induct. Når det gjelder nye eksterne midler til prosjekter som involverer Helgelandssykehuset, så fikk fire av sju søknader på innovasjonsmidler fra Helse Nord finansiering i 2023. Det var også ny intern rekord med sju innsendte prosjektsøknader på Helse Nord's forskningsmidler. Derav ble to av søknadene innvilget. Vi har økt antall kliniske behandlingsstudier (KBS) i Helgelandssykehuset som inkluderer pasienter i 2023 med minst 15 pst. sammenliknet med 2022, jf. målene i Nasjonal handlingsplan for kliniske studier. Relativt til 2022 med kun en KBS med 11 innrullerte pasienter, hadde vi i 2023 tre godkjente KBS med ca. 186 innrullerte pasienter. Derav er det en ny KBS med ca. 171 pasienter. HF-et får fortsatt støtte fra Helse Nord til en 50 % forskningssykepleier-stilling som vil stimulere til gjennomføring av nye kliniske studier.

Det er ansatt en professor i e-helse og telemedisin, fra Norges Arktiske Universitetet (UiT) i en 20% stilling. Psykologspesialist med Ph.d. innen psykisk helse og rus (PHR), , fikk i 2023 20% bistilling som førsteamanuensis ved Helsefakultetet, UiT. Som første klinikk har PHR opprettet og finansierer utdanningsstilling for dobbeltkompetanseløp. Vi har lyktes å rekruttere psykolog, for spesialisering i nevropsykologi og Ph.d med tilknytning til forskningsgruppen i Nevropsykologi. Til denne forskningsgruppen har vi også rekruttert forsker, for to år i samarbeid med RITMO/UiO. Egenfinansiert Professor II (20 %) i Helgelandssykehuset, fra Psykologisk institutt/RITMO, UiO, vil også fortsette i 2024. I tillegg planlegger prehospital klinikk å avlønne en intern delt stilling, 50 % forskning og 50 % klinikk. Helse Nord vil fortsatt bekoste flere forsknings- og utdanningsstillinger ved foretaket. Begge 50 % forskningslederstillinger opprettholdes frem til 2025. Videre vil de to 20 % bistillingene finansiert av hhv. FoI-avdelingen og PHR klinikken også videreføres i neste budsjettår.

Total ressursbruk på forskning i 2023 var på kr. 7,6 mill. kr. Av dette var kr. 3,1 mill. kr. forskning innenfor psykisk helsevern.

3 Årsregnskap

Årsregnskapet er avlagt etter regnskapsloven og norske regnskapsprinsipper.

Etter styrets oppfatning gir årsregnskapet en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet av foretakets virksomhet og stilling.

Regnskapsanalyse

Helgelandssykehuset HF i 2023 hatt følgende resultatmål:

	Resultat 2023	Styringsmål 2023	Resultat 2022
Over-/ underskudd	135,5 mill kr	42,0 mill kr	125,7 mill kr
Resultatkrav fra RHF	42,0 mill kr	42,0 mill kr	16,0 mill kr
Avvik fra eiers resultat mål	- 177,5 mill kr	0,0 mill kr	- 141,7 mill kr

Avvik mot styringsmål fra Helse Nord RHF i 2023 er negativt med 177,5 mill. kr.

Foretaket leverer et resultat som er dårligere enn resultatkravet. De viktigste årsakene til avviket er følgende:

- Lav tiltaksgjennomføring
- Høye variable lønnskostnader inkl. innleie
- Høy prisstigning
- Lønnsoppgjør som ble dyrere enn budsjettet
- Vedlikeholdskostnad

Foretaket har for 2023 fått omstillingsbevilgning på 21,0 mill.kr i forbindelse omstillingsutfordringene. I tillegg er foretaket i løpet av 2023 blitt kompensert for manglende priskompensjon i basisbevilgning med 35,0 mill.kr.

Kontantstrøm

Helgelandssykehuset HF finansierer investeringer med egen likviditet.

Foretaket er med i konsernkontoordningen med Helse Nord RHF. Pr 31.12.2023 er trekkrammen 90 mill. Kontoen viser positiv saldo med 298 mill. kr og saldoen på bankinnskudd har redusert fra året før med 159 mill. kr. Redusert likviditet skyldes i all hovedsak negativt økonomisk resultat. Høyere rentesats i 2023 har gitt ei økning av renteinntektene med 12,4 mill. kr. mot året før. Renterisikoen vurderes som lav.

Kontantstrømmen i 2023 var negativ, jfr kontantstrøm oppstillingen, Det er økning på både kortsiktig gjeld og fordringer mot i fjor.

Investeringer

Helgelandssykehusets investeringsrammer for 2023 var på 60,0 mill. kr. Overført ramme fra 2022 var på 95,8 mill. kr., slik at total investeringsramme for 2023 har vært på 155,9 mill. kr.

Viktige investeringer i 2023 har vært:

- Renovering og oppgradering bygg
- Bygging ambulansegarasjer
- Medisin teknisk utstyr
- Egenkapitalinnskudd KLP

Ikke brukt investeringsramme er for det meste disponert og planlagt brukt, men vil ikke være ferdigstilt før uti 2024.

4. Finansiell risiko

Helgelandssykehuset HF finansieres i all hovedsak av overføringer fra Helse Nord RHF, og kredittrisikoen anses derfor for lav. Aktivitetsnivå og inntekter er et resultat av Stortingets prioriteringer.

Ut fra en samlet vurdering, med hovedvekt på at foretaket eies av Helse Nord RHF, vurderes foretakets finansielle ressurser tilstrekkelig.

Helgelandssykehuset HF har per 31.12.2023 en samlet brutto pensjonsforpliktelse på 4,0 milliarder kroner. Netto pensjonsmidler er 3,5 milliarder kroner. I tråd med regnskapsloven og Norsk Regnskapsstandard er det per 31.12.2023, 0,7 milliarder kroner i negative estimat- og planendringer som ikke er resultatført.

Markedsrisiko

Det vesentligste helseforetakets inntekter og kostnader er i norske kroner. Ved større innkjøp fra utenlandske leverandører skal valutasikring vurderes for å sikre forutsigbarhet for helseforetakets utgifter.

Helseforetaket er en del av konsernkontoordningen i Helse Nord. Innskuddsrenten i konsernkontoordningen er basert på flytende rente. Helseforetaket har en driftskredittramme på 90 mill.

Kredittrisiko

Helseforetakets inntekter er i all hovedsak overføringer fra eier. Kredittrisikoen anses derfor som lav. Tapsføring på fordringer gjelder i hovedsak egenandeler og andre egenbetalinger fra pasienter.

Likviditetsrisiko

Foretaket har en likviditet som har forverret seg i løpet av 2023 på grunn av negativt økonomisk resultat. Likviditeteten pr. 31.12.2023 er på 298,1 mill.kr som er 159,1 mill.kr lavere enn ved utgangen av 2022.

5. Medarbeidere og arbeidsmiljø

Ansatte

Foretaket hadde et gjennomsnittlig forbruk per måned på 1796, en økning på 13 årsverk sammenlignet med 2022. Økning i faste årsverk er 6 og variable er på 7 årsverk.

Arbeidsmiljø

Det har vært 4 møter i arbeidsmiljøutvalget i 2023. Det er i tillegg gjennomført møter i Arbeidsmiljørådene (AMR-underutvalg av AMU) i samtlige 8 klinikker i forkant av AMU møtene.

Helgelandssykehuset ved HR-avdelingen deltar aktivt i Bransjeprogrammet IA i sykehus og i det regionale nærværnettverket i Helse Nord. Det kjøres prosesser etter metodikken Der skoen trykker (DST) i foretaket. Helseforetaket deltar også i det regionale samarbeidet knyttet til ForBedringsundersøkelsen, som gir grunnlag for videre arbeidsmiljøarbeid.

Helgelandssykehuset gjennomførte lederopplæring for nye ledere i 2023. Opplæringen har vært en kombinasjon av Teams og fysiske samlinger.

Helgelandssykehuset skaffet seg i 2023 kompetansepåfyll ved å delta i Kulturbyggingsprogrammet, KULT i regi av Helsedirektoratet. Programmet ga kunnskap som vil bli tatt med i arbeid med kultur i helseforetaket.

ForBedring

ForBedringsundersøkelsen ble i 2023 gjennomført i MinGat. Målet om over 70 i svarprosent ble nådd, med en svarprosent på 74,3 totalt. Dette er en forbedring i fht. året før, hvor svarprosenten var 69. Samlet for Helse Nord var svarprosenten i år 74,0.

Oppfølgingsarbeidet i foretaket er viktig for det kontinuerlige forbedringsarbeidet og følges opp med støtte fra HR avdelingen.

Sykefravær

I 2023 utgjorde sykefraværet totalt 29 836 dagsverk, hvilket tilsvarer 8,4 % av total arbeidstid. I 2022 var gjennomsnittlig sykefravær 8,9 %.

Utvikling i langtidsfravær og sykefravær viser en nedgang på korttidsfravær, men en liten økning på langtidsfravær når 2023 sammenlignes med 2022.

År	Korttidsfravær %	Langtidsfravær %	Sum fravær %
2022	2,89%	6,06%	8,95%
2023	2,18%	6,21%	8,39%

Arbeidstidsbestemmelser

I 2023 var antall AML brudd 16 095, mot 18 226 i 2022, altså en reduksjon på 11,7 %.

Flere enheter har jobbet med å registrere inngåtte avtaler i GAT i henhold til våre overenskomster, som har gitt en positiv utvikling i antall brudd. I tillegg har sykefraværet gått ned 0,56 %, som også har en positiv virkning på reduksjon av AML brudd.

Arbeidsrelaterte skader og ulykker

Helseforetaket har etablert system for å aktivisere avviksrapportering på området helsemiljø og sikkerhet. I 2023 har det vært registrert 28 arbeidsrelaterte skader og ulykker. Dette er 3 færre enn i 2022.

Fysisk skade fra pasient var 4 i 2023 mot 8 i 2022. Det var ett meldt tilfelle både i 2023 og 2022 i fht. det som kan sortere under psykisk vold.

Melder kan foreslå tiltak og leder behandler avvik med tanke på tiltak for å unngå at det skjer igjen. I enkelte tilfeller vurderes og leveres anmeldelse. I tillegg kommenterer også vernetjenesten slike avvik.

Rekruttering og utdanning

Rekrutteringsarbeidet i Helgelandssykehuset fokuserer på langsiktige tiltak og kontinuerlig markedsføring av sykehuset som arbeidsgiver. Arbeidet er et forebyggende arbeid for å unngå bemanningsmangel også i fremtiden. Dette innebærer blant annet

- Utarbeidelse av digitale veiledere for både rekruttering og onboarding
- Utarbeidelse av kommunikasjonsstrategi for rekruttering
- Utarbeidelse av verktøy for ledere i arbeidet med å velge riktig kandidat
- Gjennomføring av faste, årlige aktiviteter som å ha stand ved de lokale karrieredagene og utdanningsmessene, reise ut og treffe utflyttede helgelendinger, samt å arrangere velkomstdag for nyansatte
- Videreutvikling av rekrutteringsarbeidet, f.eks. ny karriereportal og samarbeid med andre virksomheter på Helgeland for å integrere og onboarde nye ansatte

Den viktigste rekrutteringen i spesialisthelsetjenesten foregår likevel i fagmiljøene, der det jobbes kontinuerlig av enhetsledere og medarbeidere. Samarbeidet mellom helsepersonell, ledere, HR, tillitsvalgte og vernetjeneste er et viktig suksesskriterium for å få til å løse de rekrutteringsutfordringer vi har. For områdene med særskilte utfordringer er det også opprettet egne innsatsteam for å gi klinikkene ekstraordinær støtte. Dette gjelder f.eks. LIS 2/3-leger og bioingeniører.

Helgelandssykehuset jobber også systematisk med utdanning og kompetanseutvikling. Kompetanseplanen i Helgelandssykehuset går over 2 år og inkluderer prioritering av foretakets felles kompetansemidler og klinikkens kompetanseplaner. Å utdanne våre egne er en uttalt strategi i Helgelandssykehuset og vi har stor, målrettet aktivitet innen fagopplæring, grunnutdanning, videreutdanning og spesialisering.

Utdanningsstillinger innen spesialsykepleiere er et prioritert område. Antall søkere hadde en dobling fra fjoråret, og med dette også ny rekord. Leger i spesialisering LIS er også en gruppe som er viktig innen rekruttering og fremtidig bemanning. Helgelandssykehuset deltar i kartlegging av dagens spesialistbemanning, vurdering av fremtidige bemanningsbehov og for å foreslå riktig utdanningskapasitet for LIS 2/3-leger.

6. Likestilling, inkludering og tiltak mot diskriminering

Som en oppfølging av aktivitets- og redegjøringsplikten som følger av Lov om likestilling og forbud mot diskriminering har Helgelandssykehuset HF i samarbeid med tillitsvalgte og verneombud laget en handlingsplan og rapport for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dokumentet oppdateres årlig og publiseres på helseforetakets hjemmeside.

Kjønnsbalanse (fordeling mellom kvinner og menn)

Kjønnsbalansen mellom kvinner og menn i foretaket er for des. 2023 75 % kvinner og 25 % menn

Styret og administrativ ledelse

	<i>Kvinner</i>	<i>Menn</i>	<i>% K</i>	<i>% M</i>
Styret	6	5	55 %	45 %
Administrativ ledelse pr. Des. 2023	69	35	69 %	31 %

For mer informasjon om tilstand for kjønnslikestilling, se handlingsplan og rapport for å fremme likestilling og hindre diskriminering på Helgelandssykehusets hjemmesider.

7. Samfunnsansvar

Samfunnsoppdraget til Helgelandssykehuset er å gi trygge og likeverdige helsetjenester til pasientene basert på faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp. Samfunnsansvar omhandler kjerneområdene menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, klima og miljø, naturmangfold og økosystemer samt forebygging av økonomisk kriminalitet.

Spesialisthelsetjenesten forvalter store ressurser på vegne av fellesskapet, og har en plikt overfor samfunnet å forvalte disse ressursene på en bærekraftig måte. Staten stiller krav og forventninger til at virksomhetene de eier skal opptre ansvarlig og være ledende i sitt arbeid med å ivareta menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, redusere sitt klima- og miljøavtrykk, samt forebygge økonomisk kriminalitet som for eksempel korrupsjon og hvitvasking av penger (Meld. St. 6 (2022-2023)).

Foretaksgruppen i Helse Nord samarbeider tett med de øvrige regionene gjennom interregionalt samarbeidsutvalg, aktiviteten oppsummeres hvert år i *Spesialisthelsetjenestens rapport om samfunnsansvar som styrebehandles som en del av RHF-styresak om årsregnskapet*. Helgelandssykehuset HF har lagt inn egne data i klimaregnskapet som er den del av rapporten.

Styrene i de regionale helseforetakene har i 2023 vedtatt *Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar*. Formålet med rammeverket er å klargjøre hvilke rammer/føringer som gjelder for området, og hvordan spesialisthelsetjenesten arbeider med samfunnsansvaret.

Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

Spesialisthelsetjenesten skal bidra til ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, i leverandørkjeden globalt og i alle aktiviteter lokalt. Helgelandssykehuset er omfattet av åpenhetsloven og skal årlig redegjøre for sine aktsomhetsvurderinger. Foretaket utfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer og systematikk. Helgelandssykehuset HF vil publisere en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger på foretakets nettside innen 30. juni 2024.

Sykehusinnkjøp HF har strategisk og operativt ansvar for innkjøp i spesialisthelsetjenesten og står for ca. 1000 anskaffelser innenfor 13 innkjøpskategorier og ca. 700 avtaler. Krav i anskaffelser og oppfølging baserer seg på OECDs modell for aktsomhetsvurderinger. For å sikre menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold risiko vurderer Sykehusinnkjøp HF alle anskaffelser, stiller krav ut ifra risikobilde, produksjonsland er obligatorisk informasjon i alle anskaffelser og kontrakter oppfølges basert på risikovurdering og prioriteringer.

Helgelandssykehuset HF har et selvstendig ansvar med hensyn til:

- 1 Sykehusinnkjøp HF sin ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i anskaffelser. Helseforetaket er medlem av anskaffelsesstyret i Helse Nord og har innsyn og innsikt i alle anskaffelsesprosesser som blir forelagt styret. Kontrollfunksjon.

- 2 Når Helgelandssykehuset foretar anskaffelsen selv, har foretaket selv ansvar for aktsomhetsvurderingene. Det er innkjøpsavdelingen som har det operative ansvaret for dette. Følgende retningslinjer gjelder:
 - 2.1 Alle anskaffelser av utstyr, varer og tjenester skal behandles av Innkjøp
 - 2.2 Foretaket gjør sine risikovurderinger basert på rapporter fra Sykehusinnkjøp "Akt-somhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis- utarbeidet for Sykehusinnkjøp HF
 - 2.3 Anskaffelser i egen regi rapporteres i årlig rapport den 30.juni. Her redegjør vi for hvilke risikovurderinger som er gjort.

Klima og miljø

Helgelandssykehuset HF arbeider systematisk med klima og miljø i henhold til systematikken til ISO 14001. Foretaket stiller med en representant i den regionale *faggruppen miljø og bærekraft*, hvor miljøspørsmål løftes, og saker behandles. I 2023 ble ulike prosjekter iverksatt i foretaket for å redusere miljøfotavtrykket. Blant annet et forbedringsprosjekt for å redusere matsvinn og øke sorteringsgrad av avfallet.

Høsten 2021 vedtok de fire helseregionene felles klima- og miljømål for spesialisthelsetjenesten. Det overordna målet er at spesialisthelsetjenesten innen 2030 har redusert utslipp av CO₂-ekvivalenter med 40 prosent. Et langsiktig mål er at spesialisthelsetjenesten er klimanøytral innen 2045. Videre er det vedtatt syv delmål som skal nås innen 2030. Status på måloppnåelse for Helgelandssykehuset HF kan leses [her](#).

Helgelandssykehuset HF rapporterer årlige klimagassutslipp i spesialisthelsetjenestens klimaregnskap. Klimaregnskapet er basert på en kombinasjon av livsløpsbaserte data og økonomiske regnskapsdata. Foretakets totale utslipp av klimagasser uttrykkes i CO₂-ekvivalenter for scope 1, 2 og 3. Foreløpige resultater viser at klimagassutslippene har økt sammenlignet med 2022. Klimaregnskapet blir i mars 2024 tilgjengelig [her](#).

	2023	2022	2021
Scope 1	2956 tonn CO ₂ e	3942 tonn CO ₂ e	4252 tonn CO ₂ e
Scope 2	1049 tonn CO ₂ e	721 tonn CO ₂ e	594 tonn CO ₂ e
Scope 3	27394 tonn CO ₂ e	26436 tonn CO ₂ e	24294 tonn CO ₂ e
Totale utslipp av CO₂e	31399 tonn CO ₂ e	31099 tonn CO ₂ e	29140 tonn CO ₂ e

Scope 1 er knyttet til direkte utslipp (driftsmidler virksomheten har operasjonell kontroll over, f.eks. bruk av fossilt brensel). Scope 2 er indirekte utslipp fra innkjøpt energi (elektrisitet og fjernvarme/-kjøling). Scope 3 er andre indirekte utslipp som forekommer oppstrøms og nedstrøms i foretakets verdikjede.

Klimarisiko

Klimaendringer medfører risiko for skader eller tap. Dette kan være ekstreme værhendelser eller langsiktige virkninger av et endret klima. Dette krever tiltak og tilpasset vedlikehold som hindrer alvorlige klimarelaterte skader. *Regional beredskapsplan Helse Nord* gir en overordnet ramme for helseberedskapen i sektoren og skal bidra til å verne befolkningens liv og helse gjennom å sikre at befolkningen tilbys nødvendige spesialisthelsetjenester ved ekstraordinære hendelser.

Helgelandssykehuset HF har arbeidet med flere «bortfall av infrastruktur» i 2023, her kan vi nevne strøm, vann, ikt-systemer, oppvarming og avløpssystem. Disse gjennomgangene har medført at vi er mer forberedt på hendelser som kan være klimarelaterte. Bygningsmessige vurderinger ift. om infrastrukturen tåler ekstreme værforhold er foretatt. Vi har også sett på mulighetene for bruk av fornybar energi for å redusere avhengigheten av tradisjonelle energikilder som kan være sårbare for klimapåvirkninger.

Naturmangfold og økosystemer

Økosystemer og naturmangfold er direkte og indirekte grunnlag for verdiskapning og velferd. Tap av naturmangfold er en stor trussel mot bærekraftig utvikling. Spesialisthelsetjenesten jobber systematisk med naturmangfold i forbindelse med lokalisering av nye sykehusbygg. *Standard for klima og miljø i sykehusprosjekt* utarbeidet av Sykehusbygg HF og godkjent i alle RHF styrene, har som et av fire hovedmål at det ikke skal velges lokalisering for nye sykehus som er ugunstig for klima og miljø (klimafotavtrykk, ekstremvær, lokalmiljø). Standarden beskriver blant annet at tomt til byggeprosjekt skal sikre artsmangfold og skape gode uterom for lokalmiljøet. Lokalisering av bygg, naturbasert avrenning og tiltak på tomt og bygg er viktig og en miljøvennlig byggeprosess skal redusere luftforurensning lokalt og forhindre akutte utslipp til jord eller vann.

Et av spesialisthelsetjenestens felles miljømål handler om reduksjon av produkter med helse- og miljøskadelige stoffer som benyttes i helseforetakene. Sykehusinnkjøp HF har et særlig ansvar for å følge opp at produkter med uønskede stoffer og kjemikalier fases ut i tråd med standardisert europeiske utfasingsliste.

Forebygging av økonomisk kriminalitet

Spesialisthelsetjenesten skal arbeide systematisk med forebygging av misligheter og korrupsjon. Foretaksgruppen Helse Nord har etiske retningslinjer som gjelder for alle ansatte. Etiske retningslinjene tar utgangspunkt i virksomhetens verdier og gjeldende lov- og regelverk. Ledere har et særskilt ansvar for at medarbeiderne er kjent med og handler i tråd med retningslinjene. Helse Nord har et obligatorisk e-læringskurs for alle ansatte om etiske retningslinjer.

Foretaksgruppen har regionale retningslinjer for varsling av kritikkverdige forhold. Dette innebærer brudd på lover og regler, brudd på Helse Nord's etiske retningslinjer og brudd på etiske normer i samfunnet. Eksempler på dette kan være hendelser som setter liv og helse i fare, brudd på regler om konkurranse, ulovlig spredning av eller tilgang til personopplysninger, tyveri, underslag, dokumentforfalskning eller uforsvarlig arbeidsmiljø, som mobbing og trakassering. Hovedformålet med disse retningslinjene er å sikre at varsling av kritikkverdige forhold håndteres på en forsvarlig, god og effektiv måte.

Helseforetaket har arbeidsdeling i systemer som reduserer risiko for misligheter. Det gjennomføres periodiske kontroller for å avdekke evt. misligheter. I tillegg har foretaket rutiner for registrering og oppfølging av ansattes bierverv og gjennomfører årlig kartlegging av nærstående parter til helseforetakets styremedlemmer.

8. Fremtidig utvikling

Budsjettarbeidet i forbindelse med budsjett 2024 har vært svært krevende. Pga. det negative økonomiske resultatet for 2023 vil også året 2024 være et økonomisk krevende driftsår, og varige kostnadsreduksjoner er helt nødvendig. Budsjettet som ble fremlagt for styret var i balanse med en tiltakspakke på 91 mill. kr. Det mangler imidlertid foreløpig tiltak for å innfri overskuddskravet på 47 mill. kr. Dette arbeides det med.

Hovedtiltaket er også i 2024 aktivitetsbasert ressursplanlegging, men rammene er strammet betydelig inn. Det er fastsatt bemanningsfaktor for sengeposter og det jobbes med harmonisering av bemanning på andre enheter.

Tiltakene har gitt effekt, særlig på omfang av vikar innleie, men effekten er ennå ikke tilstrekkelig. Det kan bli behov for ytterligere tiltak.

Forbruket av helsepersonell har fått stort fokus og det er åpenbart at dette må reduseres fremover dersom Helgelandssykehuset skal kunne ha en bærekraftig drift. En del av dette løses gjennom aktivitetsbasert ressursplanlegging, og noe vil løses gjennom reduksjon av antall parallelle vaktlinjer i foretaket. Planlagt dato for gjennomføring av sammenslåing av akutt- og døgnerberedskap i Mosjøen med tilsvarende tilbud i Sandnessjøen var 1. september 2024, men denne datoen er foreløpig forskjøvet i påvente av Helse Nord RHF sin beslutning om endring og omstilling i Helse Nord.

Det er fortsatt utfordringer med rekruttering i foretaket i likhet med i landsdelen for øvrig. Dette gjelder flere ulike yrkesgrupper. Spesielt legespesialist- og sykepleiemangel får konsekvenser for økonomi og drift, men også annet personell som ingeniører er vanskelig å rekruttere. Det jobbes aktivt i foretaket og regionalt med rekruttering og stabilisering, samt oppgavedeling for best mulig bruk av personellet.

Til tross for de personellmessige utfordringene arbeides det godt med tiltak for å redusere ventetider og antall fristbrudd i tråd med en vedtatt tiltakspakke.

Byggeprosjektet Nye Helgelandssykehuset er stilt i bero etter vedtakene i Helse Nord RHF sine styresaker 97-2022 og 127-2022.

Aktiviteten ved DMS Sør-Helgeland vil i 2024 fortsatt fases videre inn. De planlagte intermediærsengene er fortsatt utsatt på ubestemt tid.

Styret følger utviklingen tett og kontinuerlig. Helseregionene og underliggende helseforetak er finansiert av staten, og økte kostnader i forbindelse med høy pris- og lønnsvekst blir ikke fullt ut kompensert. Finansiering av økte kostnader vil fortsatt bli tema i dialogen med eier. Styret mener at dette forholdet ikke påvirker forutsetningen om videre drift.

9. Resultatdisponering

Styret foreslår følgende disponering av årsresultat:

Overført fra annen egenkapital kr. 135 454 208,-

Sandnessjøen, 18.03.2024

Arne Benjaminsen
Styreleder

Andrine Solli
Nestleder

Roger Jenssen
Styremedlem

Elisabeth K. Benum
Styremedlem

Maiken Bjørkan
Styremedlem

Henrik Levi Henriksen
Styremedlem

Ole Henrik B. Lifjell
Styremedlem

Marit Wisthus
Styremedlem

Hanne M. Drevvatn
Styremedlem

Laila Brunvold
Styremedlem

Lena Nielsen
Administrerende direktør